

POSUDEK

Flajšmanová, Iva: Analýza cílů jednotlivých aktérů občanské války v Angole a jejich proměna v čase. Hradec Králové, Filozofická fakulta (diplomová práce), 2016. 79s.

Diplomantka si vybrala velmi aktuální téma diplomové práce, které se týká úlohy aktérů v občanských válkách. Vzhledem k velkému množství občanských válek a konfliktů na africkém kontinentu je to velmi relevantní problematika, která si zaslouží analýzu i občanských válek, které byly zahájeny před více jak 50 lety. Afrikanisté a politologové si neustále kladou klíčové otázky, proč vznikají občanské války, jaké jsou cíle jejich aktérů, a právě na tyto ožehavé problémy na případu konfliktu v Angole se snaží odpovědět tato diplomová práce.

Práce je vymezena jednoznačně obsahově, tak časově (počátek 60. let), tak prostorově (Angola). Celkové pojetí práce je odpovídající, diplomatka již v úvodu naznačuje některé problémy, které mají vliv na občanské války (hranice, etnické rozdělení, kriminalizace státu, korupce, nefungování good governance, atd.). Hlavním cílem diplomové práce je analýza cílů jednotlivých bojujících skupin a jejich motivace k prodlužování občanské války, která v Angole nakonec s přestávkami trvala bezmála 30 let.

Autorka diplomové práce si klade za cíl zjistit, jak probíhal konflikt v Angole, jací aktéři participovali v konfliktu a jaké byly jejich zájmy a cíle. Vzhledem k délce konfliktu si klade otázku, jestli se tyto cíle aktérů měnily v různých etapách politického vývoje. Reagovali na tyto změny mírotvorci včas nebo změnu nereflektovali či ignorovali? Souvisela případná změna priorit bojujících aktérů s přítomností nerostného bohatství? To jsou některé výzkumné otázky, které si autorka pokládala v úvodu a na které pak hledá odpovědi v textu své diplomové práce.

Na základě studia odborné literatury věnované příčinám občanských válek (Collier) se autorka rozhodla ověřit hypotézu, že přítomnost nerostných surovin v Angole ovlivnila délku konfliktu (s.12). Celkové pojetí diplomové práce je přijatelné, cíle výzkumné jsou dobře formulované a hledání jejich odpovědí je díky nejrůznějším databázím a informacím realizovatelné.

Z hlediska teoreticko-metodologického autorka pracuje se základními politologickými metodami (sběr, třídění, analýza a interpretace empirických dat vztahujících se k angolské občanské válce). Z hlediska metodologie jde o typickou případovou studii zahrnující poměrně dlouhé časové období národněosvobozeneckého konfliktu a post nezávislostního občanského konfliktu až otevřené občanské války. Z hlediska teoretického zakotvení se autorka opírá o koncept výzkumu míru a řešení konfliktů Univerzity v Uppsale, který pracuje se všemi fázemi daného konfliktu. Rozdělení aktérů autorka upravila pro potřeby své práce. Analýza dále vychází z konceptů „greed and grievance“ Paula Colliera a vzhledem k rozsáhlému nerostnému bohatství Angoly (ropa a diamanty) autorka aplikovala i teorii ropného prokletí Michaela L. Rosse. Výběr metodologie i teoretického zakotvení je adekvátní a odpovídá stanoveným cílům i definované hypotézy.

Struktura diplomové práce je logická, V první části diplomové práce autorka představila teoretická východiska pro analýzu konfliktu v Angole, zejména zmínil typologii konfliktů relevantní angolský konflikt a rozdělila tento konflikt Angole na jednotlivé fáze v rámci politického vývoje Angoly před a po získání politické nezávislosti. Po teoretickém úvodu autorka zařadila kapitolu o charakteristice území Angoly, obyvatelstvu, historii a politickém vývoji, které vytvořily předpoklady pro eskalaci napětí a vznik konfliktu. Třetí kapitola se věnuje analýze aktérů angolského konfliktu, když autorka definovala primární aktéry, neslučitelnost jejich zájmů a jejich proměny v čase. Současně však neopomenula ani válčící a neválčící sekundární aktéry, jejichž zapojení zásadně ovlivnilo situaci v zemi.

Čtvrtá kapitola podrobně analyzuje jednotlivé cíle aktérů konfliktu a jejich případnou proměnu během jednotlivých fází. Autorka věnovala pozornost především hlavním aktérům MPLA a UNITA, kteří jsou zastoupeni ve všech fázích konfliktu. Dále přiblížila dynamiku

konfliktu a chování všech ostatních stran. Zvláštní pozornost byla věnována identifikaci vnitřních a vnějších faktorů, které mohly ovlivnit dění v Angole. V poslední části se diplomantka zaměřuje na konečné řešení konfliktu a zhodnotila relevantnost výsledků, včetně analýzy současné postkonfliktní situace v zemi.

Úvod i závěr jsou po formální stránce v pořádku, obsahují všechny relevantní informace, navíc je nutné diplomantku pochválit za vzorný přehled současného stavu bádání dané problematiky (2,5s).

Práce se zdroji je odpovídající, autorka pracuje s relevantní literaturou, v teoretické části bych očekával větší využití originálních pramenů než sekundárních zdrojů (Waisova). Schopnost autorky vyargumentovat některé závěry je dobrá, zvláště oceňuji její pokusy o přehlednost dosažených závěrů formou barevných tabulek a správného zařazení např. aktérů v různých fázích konfliktu. Možná bych polemizoval s pasivní úlohou Sovětů v angolském konfliktu s ohledem na nasazení jejich vojenských poradců, zde bych autorku odkázala na nedávno vydanou publikaci Vladimira Shubina „Hot „Cold“ War. The USSR in Southern Africa“ (London 2008). K diskusi by si zasloužilo i téma „vměšování“ a „nevmešování“ Číny, o které je známo, že v 60. letech poskytoval partyzánům UNITA vojenský výcvik.

Velmi inspirativní jsou i tabulky na s. 44, kde se autorka pokusila přehledně zobrazit cíle primárních a sekundární aktérů a na jejich základě pak dojít k věrohodným závěrům. V těchto částech je vidět autorčin nadhled a schopnost na základě empirických dat dosáhnout věrohodného zobecnění a zakomponování do širšího celku.

Práce podle mého názoru nevyužívá (s výjimkou poslední části) velké množství literatury a článků uvedených v seznamu. Zejména historické analýzy konfliktu jsou čerpány z víceméně jen českých zdrojů. Nicméně se domnívá, že v případě tohoto tématu tento přístup není až tak problematický, protože cílem diplomové práce nebylo zmapování historie, ale pouze vymezení úlohy jednotlivých aktérů v různých obdobích národněosvobozenecké a občanské války.

Po formální stránce se zdá být diplomová práce v pořádku, diplomantka se vyvarovala větších gramatických či stylistických chyb a nedostatků. Celková úprava textu je dobrá, diplomantka správně pracuje s citační normou katedry.

Recenzent a současně vedoucí doporučuje diplomovou práci k obhajobě. Diplomantce se podařilo naplnit vědeckovýzkumné cíle diplomové práce a potvrdila hypotézu, že nerostné suroviny hrály významnou úlohu v angolském politickém konfliktu. Některé závěry by si vyžadovaly hlubší analýzu a proniknutí do dané problematiky, včetně užšího propojení s teoretickým konceptem, ale ve svém komplexu jde celkem o vyváženou diplomovou práci.

V Olomouci dne 10. ledna 2017

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.
Vedoucí práce